

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК ОШКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

BULLETIN OF OSH STATE UNIVERSITY

ISSN: 1694-7452 e-ISSN: 1694-8610

№2/2024, 299-307

ПЕДАГОГИКА

УДК: 378.124.3 (378.113.2)

DOI: [10.52754/16948610_2024_2_29](https://doi.org/10.52754/16948610_2024_2_29)

**УСТАТЫМДЫ ЭСКЕРИП: ПРОФЕССОР ДЖ. У. БАЙСАЛОВДУН 75-ЖЫЛДЫК
МААРАКЕСИНЕ (1949-2020)**

ПАМЯТИ НАСТАВНИКА: К 75-ЛЕТНЕМУ ЮБИЛЕЮ ПРОФЕССОРА ДЖ. У.
БАЙСАЛОВА (1949-2020)

IN MEMORY OF A MENTOR: ON THE 75TH ANNIVERSARY PROFESSOR J.U. BAYSALOV
(1949-2020)

Келдибекова Аида Оконовна

Келдибекова Аида Оконовна

Keldibekova Aida Oskonovna

п. н. д., профессор, Ош мамлекеттик университети

д. п. н., профессор, Ошский государственный университет

Dr. Professor, Osh State University

akeldibekova@oshsu.kg

ORCID: 0000-0001-6444-0468

УСТАТЫМДЫ ЭСКЕРИП: ПРОФЕССОР ДЖ. У. БАЙСАЛОВДУН 75-ЖЫЛДЫК МААРАКЕСИНЕ (1949-2020)

Аннотация

Макалa Кыргыз Республикасынын педагогика илиминде өзгөчө орду бар белгилүү илимпоз, окумуштуу-усулчу, педагогика илимдеринин доктору, профессор Байсалов Джоомарт Усубакуновичтин 75 жылдыгына арналат (12.01.1949 – 8.07.2020-ж.ж.). Ата мекендик педагогика илимине, математиканы окутуу усулуна Дж. Байсаловдун кошкон салымын изилдөө, профессордун кесибине байланышкан өмүрүнүн негизинде жүргүзүп, биз анын окумуштуулук талантын, уюштуруучулук жана изилдөөдөчүлүк чеберчилигин баалоого аракет кылдык. Изилдөөнүн натыйжасында, профессор Дж. Байсаловду Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагын өнүктүрүү жоопкерчилигин мойнуна алган эсептелүү окумуштуу-усулчулардын катарына кошууну эп көрдүк. Себеби, ата мекендик илим үчүн кадрларды даярдоо багытында үзгүлтүксүз жүргүзгөн уюштуруучулук ишмердигин ал өзгөчө чеберчиликте жүргүзгөнү байкадык. Уюштуруучулук, илимий, эксперттик чөйрөлөрдөгү Дж. Байсаловдун бийиктиги – стратегиялык ой жүгүртүү, маселелерди системалуу чечүү жолдорун көрө билүү, керт башына жоопкерчиликти алуу жөндөмдөрү сыяктуу окумуштуунун инсандык сапаттарынын жыйындысынан даана көрүнөт.

Ачкыч сөздөр: Джоомарт Усубакунович Байсалов, маараке, педагог-усулчу, математикалык билим берүү, окутуудагы кыргыз усулу.

ПАМЯТИ НАСТАВНИКА: К 75-ЛЕТНЕМУ ЮБИЛЕЮ ПРОФЕССОРА ДЖ. У. БАЙСАЛОВА (1949-2020)

IN MEMORY OF A MENTOR: ON THE 75TH ANNIVERSARY PROFESSOR J.U. BAYSALOV (1949- 2020)

Аннотация

Статья посвящена 75-летию со дня рождения ученого-методиста, известного деятеля педагогической науки Кыргызской Республики, доктора педагогических наук, профессора Байсалова Джоомарта Усубакуновича (12.01.1949 – 8.07.2020). Изучение вклада Дж. Байсалова в развитие отечественной науки педагогики и методики преподавания математики выполнялось на основе профессиональной биографии профессора, и позволяет оценить его талант ученого, исследователя и организаторские способности. Профессора Дж. Байсалова мы можем отнести к тем немногочисленным отечественным ученым-методистам, которые брали на себя ответственность за развитие образования в Кыргызской Республике, что нашло свое отражение в его систематической организаторской деятельности по подготовке кадров для отечественной науки. Достижения Дж. Байсалова в организаторской, научной, экспертной сферах объясняются совокупностью личностных качеств ученого, связанных со способностью стратегически мыслить, видеть системное решение проблем, принимать на себя ответственность.

Abstract

The article is dedicated to the 75th anniversary of the birth of the scientist-methodologist, a famous figure in pedagogical science of the Kyrgyz Republic, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Djoomart Usubakunovich Baysalov (01/12/1949 – 07/8/2020). The study of J. Baisalov's contribution to the development of the national science of pedagogy and methods of teaching mathematics was carried out on the basis of the professor's professional biography, and allows us to evaluate his talent as a scientist, researcher and organizational skills. We can classify Professor J. Baisalov as one of the few domestic methodological scientists who took responsibility for the development of methodological science in the Kyrgyz Republic, which was reflected in his systematic organizational activities in training personnel for domestic science. The achievements of J. Baisalov in the organizational, scientific, and expert spheres are explained by the totality of the scientist's personal qualities associated with the ability to think strategically, see systemic solutions to problems, and take responsibility.

Ключевые слова: Джоомарт Усубакунович Байсалов, юбилей, педагог-методист, математическое образование, кыргызская методика преподавания.

Keywords: Djoomart Usubakunovich Baysalov, anniversary, educator-methodologist, mathematical education, Kyrgyz teaching methods.

Киришүү

2024-жылы Кыргыз Республикасынын илимий-академиялык коомчулугу педагогика илимдеринин доктору, профессор Джоомарт Усубакуновичтин 75 жылдыгын белгилейт (12.01.1949 – 8.07.2020-ж.ж). Билим берүү жана илимий изилдөө ишмердигине арналган 50 жылдык өмүрүндө ал Кыргызстандагы педагогика илиминдеги дидактика жана математиканы окутуу усулу чөйрөсүнүн өнүгүшүнө кандай салым кошкон болсо, чет өлкөлөрдөгү илимдин бул багытына да ошондой эле салмактуу салым кошкондугун айтпай кетүүгө болбойт. Анын өмүр жолундагы негизги этаптарды салттуу түрдө белгилейбиз.

Дж. У. Байсалов Ысык-Көл облусунун Темировка айлында жарык дүйнөгө келген. VIII класска чейин Ысык-Көл районундагы эң чоң мектеп болуп саналган Т. Сатылганов атындагы № 1 мектеп-интернатында (азыркы Э. Керимгазыев атындагы орто мектеп) билим алган. IX-X класстарды Жети-Өгүз районунун Оргочор айлындагы Ю. А. Гагарин атындагы орто мектептен окуп бүтүргөн.

1970 жылы Пржевальск педагогикалык институтун ийгиликтүү аяктап (азыркы К. Тыныстанов атындагы Ысык-Көл мамлекеттик университети), Дж.У. Байсалов математика мугалими катары эмгек жолун баштаган. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөп келгенден кийин (1971-1972-ж.ж.), Республикалык мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу институтунда усулчу болуп иштеген (1972-1974-ж.ж.) 1974-1992-жылдар аралыгында Бишкек шаарындагы Кыргыз ССРинин Илим-изилдөө институтунда кенже илимий кызматкерден тартып, бөлүм башчы кызматына чейинки кызматтарды аркалаган.

СССРдин Педагогикалык илимдер академиясынын аспирантурасынын күндүзгү бөлүмүн бүтүрүп, (1982-1985-ж.ж.), Дж. У. Байсалов В. И. Ленин атындагы Москва педагогикалык институтунун профессору, педагогика илимдеринин доктору Григорий Давыдович Глейзердин илимий жетекчилигинде, Москва шаарындагы Педагогикалык илимдер академиясынын илимий изилдөө институтунда педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын коргогон (1986-ж.) (Байсалов жана авт., 1984). 1990-1995-жылдар аралыгында Кыргыз мамлекеттик университетинде доцент катары эмгектенген. Ага 1994-жылы “Математиканы окутуу усулу” адистиги боюнча доцент окумуштуулук наамы ыйгарылган.

XX жүз жылдыктын акырында, Казакстандагы Абай атындагы Алма-Ата университетинин бир жылдык докторантурасын бүтүрүп, КР УИАнын академиги, физика-математика илимдеринин доктору, профессор Алтай Асылканович Бөрүбаевдин жана Казакстандын Улуттук илимдер академиясынын академиги, педагогика илимдеринин доктору, профессор Алма Есимбековна Абылкасымованын илимий кеңешинин алдында 13.00.02 – математиканы окутуунун теориясы жана усулу адистиги боюнча, 1998-ж. педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын мөөнөтүнөн мурда коргогон (Байсалов, 1998). 2000-жылы педагогика илимдеринин доктору диплому Кыргыз Республикасынын кайра аттестациялоо жөнүндөгү нострификациясынан өткөрүлгөндөн кийин, ага профессор окумуштуулук наамы ыйгарылган (2001-ж.).

Профессор Дж. У. Байсалов 13.00.01 - жалпы педагогика, педагогика жана билим берүүнүн тарыхы, 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (математика, информатика), 13.00.08 - Кыргыз Республикасында кесиптик билим берүүнүн теориясы жана усулу багыттары боюнча илимий чөйрөдөгү таанымал эксперт болуп саналат. 1998-2000-жылдар аралыгында КР Улуттук аттестациялык комиссиясынын эксперттик комиссиясынын мүчөсү, КР Өкмөтүнүн алдындагы илим жана интеллектуалдык менчик боюнча Мамлекеттик агенттиктин эксперти (2002-2006-ж.ж.), Кыргыз Республикасынын Улуттук аттестациялык комиссиясынын психологиялык-педагогикалык илимдери боюнча эксперттик кеңештин төрагасы (2006-2010-ж.ж.), Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын Президиумунун төрагасы (2010-2013-ж.ж.) болуп турган.

Атайын кеңештин курамында (2001-2007), андан кийин төмөнкүдөй диссертациялык кеңештерде:

- Д 13.13.007 окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана усулу боюнча (математика, физика, орус тили, кыргыз тили жана адабияты (2014-2016);

- Д 13.16.526 окутуунун жана тарбиялоонун теориясы жана усулу (математика, физика, информатика), кесиптик билим берүүнүн теориясы жана усулу боюнча (2016-2018) диссертациялык кеңештин төрагасы;

- Д 13.18.577 окутуу жана тарбиялоонун теориясы жана усулу (математика, физика, информатика, биология, кесиптик билим берүүнүн теориясы жана усулу) диссертациялык кеңешинин төрагасынын орун басары катары эмгектенип (2018-2020-ж.ж.), педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын коргоо багытында республикабызда бир топ илимий кадрларды даярдаган.

Дж. У. Байсалов кыргыздын усулдук илимдерин чет элдик усулдук илимдерге жакындатууда, ата мекендик окумуштууларды чет өлкөлүк коллегаларынын илимий эмгектери менен тааныштырууда чоң роль ойноп, Ч. Айтматов атындагы Эл аралык академиянын (2004-ж.), Эл аралык маалыматташтыруу академиясынын академиги (2016) катары таанылган. Ошондой эле чет өлкөлөрдө: немецтердин дидактик-математиктер коомуна (1998-ж.), Россиянын педагогикалык жана социалдык илимдер академиясынын (2000-ж.), Россиянын табият таануу академиясынын академиги болуп шайланган (Москва).

Бир топ чет өлкөлүк жогорку окуу жайлардын: “Абай атындагы Казак улуттук педагогикалык университетинин (Алматы ш.), Кожо Акмат Яссави атындагы Казак-Түрк Эл аралык университетинин (Түркөстан ш.), Е. А. Букетов атындагы мамлекеттик университеттин (Караганда ш.), Леся Украинка атындагы Чыгыш Европа университетинин (Луцк ш.) “Ардактуу профессору” болуп саналат.

1998-жылы Ж. Баласагын атындагы Кыргыз мамлекеттик улуттук университетинин жогорку математика жана билим берүүнүн жаңы технологиялары кафедрасы тарабынан уюштурулуп, ал жетекчилик кылган конференцияда устатым менен биринчи жолу жолугушкамын. Ошол күндөн баштап, мен өзүмдүн илимий изилдөөлөрүмдү (кандидаттык жана докторлук диссертацияларымды) Джоомарт Усубакуновичтин жетекчилигинде жүргүздүм. Факультеттин деканы, диссертациялык кеңештин төрагасы, эксперт катары иштеп турган учурунда жоопкерчиликтүү иштеринин көптүгүнө карабай, өзү жетекчиликке алган

изденүүчүлөргө, аспиранттарга кеп-кеңеш айтып, багыт берүүгө убактысын аяган эмес. Анын натыйжасы катары, устаттын жетекчилиги астында 1 докторлук (п.и.д., Ош мамлекеттик университетинин профессору Келдибекова А.Ө.) педагогика илимдеринин 22 кандидаты окумуштуулук даражасын коргоп чыгышты. Алар: Б. Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек Эл аралык университетинин профессору Исаков Т. Э.; И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин доценттери Касымалиева Г. О., Сейталиева Э. С., Оңолбаев М. Б., Койлубаева Н. К., Султанбаева Г. С., Узакова М. К.; Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин доценттери Мунапысова Г. Т., Исраилова Г., Салиева Г., Ажиманбетова Г. И., Ниязбекова Р. М.; Талас мамлекеттик университетинин доценти Стамалиева К. А.; Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университетинин доценти Нусупова Р. С. ж. б., алардын катарында Казакстандын бир Phd доктору бар экендигин айтпай кетүүгө болбойт.

26 жыл аралыгында биргелешип жүргүзгөн илимий ишмердигимде устатымдын иш ыкмасынан, илимий жетекчилик стилинен төмөнкүдөй өзгөчө артыкчылыктары ачык-айкын көрүндү:

1. Илимий ишмердиктин жаңы багытын ийгиликтүү өздөштүрүлүшү үчүн мыкты түзүлүштүн калыптандыруу.

2. Илимий ой жүгүртүү системасын калыптандыруу.

3. Жамааттык илимий иштерге тартуу.

4. Илимпозду окутуу менен катар эле тарбиялоо.

5. Аспиранттарга ар тараптуу жана максаттуу колдоо көрсөтүү.

6. Билим берүү чөйрөсүндө илимий кадрларды даярдоонун перспективалык стратегиясы.

7. Аспиранттар менен ачык-айкын кызматташууга даярдыгы, илимге кызмат кылуунун өзгөчө үлгүсү. 8.

Диссертациялык иштерин коргоп кеткен мурдагы аспиранттары менен үзгүлтүксүз жүргүзүлгөн кызматташтыгы, алардын ийгиликтерге жетишине түрткү берип турушу.

Менин

ийгиликтеримдин кубанычын да, тунгуюкта калган күндөрүмдөгү түйшүктөрдү да устатым тең бөлүшүп турду. Ооба, мен татаалдыктарга туш келген учурда ал тынч алып отура алган жок. Ийгиликке жеткенимде, өзү ийгиликке жеткендей кубанды.

Джоомарт Усубакунович окуучуларын жеке турмушунун каалаган этабында изилдөөчү болуп калышы мүмкүн экендигине ишеним жаратты. Анын дал ушул принципалдуу позициясы ар бир аспирантынын да, докторантынын да илимий изилдөөсүн өнүктүрүп ийгиликке жетишине шарт түздү. Конференцияларга доклад даярдоодо, илимий макала жазууда көрсөткөн анын колдоосу ийгиликтүү чөйрөнүн түзүлүшүн, бекемделишин камсыз кылып, жыйынтыгында ийгилик жаратуу ишенимин бышыктайт. Эмгекти

сүйгөн, алысты көрө билген Джоомарт Усубакунович илимий-педагогикалык адистерди даярдоонун катарында жетекчилик багытындагы кадрларды даярдоого да өзгөчө салым кошкон тубаса жетекчи эле.

Профессор бир топ жыл аралыгында И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик педагогикалык университетинин математиканы, физиканы, информатиканы окутуу усулу кафедрасын (1995-1998), Ж. Баласагын атындагы Кыргыз мамлекеттик улуттук университетинин жогорку математика жана окутуунун жаңы технологиялары кафедрасын (1998-2002) жетектеген. Анын кесиптик ишмердиги өмүрүнүн акыркы күнүнө чейин И. Арабаев атындагы КМУнун Педагогика институту (азыркы Педагогика жана психология институту) менен тыгыз байланышта жүрдү. Тагыраак, айтканда, 18 жыл аралыгында (2002-2020-ж.ж.) ал институттун жетекчиси катары үзгүлтүксүз иштеди.

Джоомарт Усубакуновичтин уюштуруучулук чеберчилиги аркылуу калыптанып, өнүгүшүнө шарт түзүлгөн педагогика факультети бүгүнкү күндө да И. Арабаев атындагы университеттин мыкты түздөрүнүн бири болуп саналат. Көптөгөн аспиранттары анын уюштуруучулук тажырыйбасын, командалык иш ыкмаларын өзүнө сиңирип, Ош, Бишкек, Талас, Жалал-Абад шаарларындагы ар кандай жогорку окуу жайлардын жетекчилик кызматарында: кафедра жана бөлүм башчысы, проректор, департаменттин директору кызматтарын ийгиликтүү аркалап келишет. “Мугалим үчүн өзгөчө кубаныч – аны окуучулары мактаган учур” деп айтылат эмеспи (Ш. Бронте). Биздин устат өзүнүн бай тажырыйбасын, билимин окуучуларына сиңирип, өз учурунда сепкен үрөөнү бүгүнкү күндө жемишин берип, анын илимдеги өмүрүн улантып жаткандыгын белгилебей кетүүгө болбойт.

Профессор математиканы окутуунун актуалдуу маселелери боюнча эл аралык конференцияларда баяндамалар менен чыгып, Германия, Түркия, Кытай, Испания, Орусия, Украина ж.б.у.с. көптөгөн өлкөлөрдүн илимий басылмаларынын көргөзмөсүнө катышып, коомдук жана илимий ишмердиктин үстүндө үзгүлтүксүз иш алып барган. Анын жыйынтыгында XXXVIII эл аралык «Livre Paris» (2018), «Liber Barcelona» (2018) окуу-усулдук басылмалардын дипломдору жана медалдары менен сыйланган.

Педагогика жана математиканы окутуунун усулу боюнча ал 210дон ашык илимий, илимий-усулдук эмгектик автору. Алардын арасынан эки монографиянын, отуз окуу-усулдук колдонмонун, патенттин (күбөлүк № 1711 «Windows үчүн MS Access офистик программа (видеолекциялар)» жаратманы болгондугун өзгөчө белгилеп айтууга болот. Профессордун илимий-усулдук кызыкчылык чөйрөсүнө факультетивдик сабактардын системаларынын мазмунун иштелип чыгышы (Байсалов жана авт., 1984); (Байсалов, 1986), педагогикалык жогорку окуу жайлардагы математик-студенттерди даярдоо усулундагы модулдук окутуунун негиздери (Байсалов, 1997); (Байсалов, 1998) киргизилген. Ошондой эле атайын курстардын программалары, математика мугалиминин квалификациясын жогорулатуунун программалары түзүлгөн (Байсалов жана авт., 1996); (Байсалов жана авт., 2000), жогорку окуу жайлардын дистанттык билим берүү технологиялары (Байсалов, 2013), окуучуларга кесипке багыт берүү ыкмалары (Байсалов, 1989); (Байсалов & Келдибекова, 2014), математикалык олимпиадалык тапшырмаларды аткаруу усулу (Байсалов & Келдибекова, 2017); (Байсалов & Келдибекова, 2018); (Келдибекова & Байсалов, 2019 а); (Келдибекова & Байсалов, 2020), рухий-нравалык тарбия (Байсалов, 2019); (Шодиев & Байсалов, 2015) ж.б. иштелип чыккан. Илимий коомчулуктун азыркы талаптарына чейин эле ал эл аралык РИНЦ базаларында интекстелген журналдарга (Абильдина ж.б., 2019); (Келдибекова & Байсалов, 2019а); Кыргыз Республикасынын педагогикалык багыты боюнча алгачкылардан болуп SCOPUSка илимий

эмгектерин жарыялай баштаган (Abylkasymova ж.б., 2020); (Atemova ж. б., 2014); (Keldibekova & Baysalov, 2019b).

Джоомарт Усубакуновичтин баш көтөрбөй иштеген эмгеги ЖОЖдордун жетекчилиги, туулуп-өскөн шаары, бүтүндөй республика тарабынан жогору бааланды. Тагыраак айтканда, билим берүүгө жана илимге кошкон өзгөчө салымы үчүн Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы (2011), КР Билим берүү жана илим министрлигинин (1999), Кыргызстандык Калк ассамблеясынын (2016), Ардак грамоталары, И. Арабаев атындагы КМУнун медалы, Россиянын табият таануу академиясынын Улуу Екатерина ордени (2018-ж. Москва ш.) менен сыйланган. Ысык-Көл районунун “Ардактуу атуулу” ардактуу наамдын ээси (2016-ж.), Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнүн мыктысы (2000-ж.), Билим берүү жана илимдеги профсоюз кыймылынын мыктысы (2013-ж.), Казакстан Республикасынын Алтынсарин атындагы Билим берүү академиясынын Ардак грамотасы (1999-ж.), Мамлекеттик тил комиссиясынын медалы (2012-ж.), Россиянын табият таануу академиясынын илим жана техникага эмгек сиңирген ишмери (2018-ж.), КР билим берүүсүнө Эмгек сиңирген ишмер (2019-ж.) ардактуу наамдарын алууга жетишкен.

Өз чөйрөсүнүн эксперти катары таанылган Дж. У. Байсалов улуу муундагы коллегалары КР УИАнын мүчө-корреспонденти, профессор Бекбоев Исаак Бекбоевичке, Мамбетакунов Эсенбек Мамбетакуновичке өзгөчө урмат-сыйдагы мамиледе болгон. Ошол эле учурда педагогика илимдеринин докторлору, профессорлор Бабаев Дөөлөтбай Бабаевич, Мааткеримов Нурсапар Оролбекович, Болжурова Ишенгүл Садыковна, Алиев Шаршенаалы Алиевич, физика-математика илимдеринин доктору, профессор Панков Павел Сергеевич менен тыгыз кызматташып иш алып барган. Жашы боюнча өзүнөн кичүү коллегаларына бир туугандык жылуу мамиледе болгон.

Жарык дүйнөнү таштап кеткенине 4 жылдын жүзү болсо да, насаатчы-устатым жөнүндө өткөн чак катары баяндап жазуу бүгүн да мен үчүн жеңил эмес. Ооба, азыр анын телефон номерин терип, күндөлүк жаңылыктарды айтып берүүгө, жаңы макала же китеп боюнча талкуу жүргүзүүгө, акыркы конференциялар туралуу айтып берүүгө, ийгилик кубанычтарын бөлүшүп, даанышмандык менен айтылган кеп-кеңешин алууга жол табылбай тургандыгы ачуу чындык. Дж. У. Байсаловдун өмүр баяны математикалык жана усулдук билим берүүнү өнүктүрүү жолундагы талбаган эмгегин ачык-айкын чагылдырып турат. Анын инсандык артыкчылыктары жаш илимпоздорго түбөлүктүү үлгү болуп саналат. Ошондон улам, анын жаркын элеси кесиптештеринин жана шакирттеринин эсинде түбөлүк сакталат.

Р. С. 2020-жылдын 25-майында, Джоомарт Усубакунович менен акыркы жолу ОшМУнун илимий конференциясында бирге аралыктан катышканыбыз күнү бүгүнкүдөй эсимде (Келдибекова & Байсалов, 2020). Ал жылы пандемия кайгысы каптап турган оор учур болчу. Менин докторлук диссертациямдын аткарылышы акырына чыгып калган эле. Профессор сентябрь айында документтеримди диссертациялык кеңешке тапшырууну көздөп жаткан. Тилекке каршы, 2020-жылдын 8 июлунда устатым таажы вирусунун кесепетинен күтүүсүз жерден көз жумду. Акыркы айларда ал: “Диссертацияңды коргоого даярсың” – деп бир канча жолу айтканы али жадымдан чыга элек. Баардык талаптарын так аткарып, өзү түзгөн мектептин татаал жолунан өткөргөн соң, алдыдагы татаалдыктан ийгилик жаратышыма ишенген деп ойлоймун. Ырасында, 2021-жылдын октябрында, анын көзү өткөндөн бир жылдан кийин докторлук диссертациямды ийгиликтүү коргодум.

Ошол учурду эстеп, устатымдын окуяларды алдын ала көрө билген жөндөмүнө дагы бир жолу таң бердим. Агайым күз айларын документтеримди диссертациялык кеңешке тапшырууну пландаштырып, күзүндө докторлук диссертациямды ийгиликтүү корголот деп ишенип бир жылга гана адашкан.

Колдонулган адабияттар

1. Абильдина С.К., Байсалов Д.У., Асетова Ж.Б. (2019) Жоғары білім беру жүйесінде болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің рухани мәдениетін қалыптастыру // Қазақ Ұлттық Қыздар Педагогикалық Университетінің Хабаршысы. № 2, 197-203.
2. Байсалов Дж.У. жана авт. (1984) Индивидуализация и дифференциация обучения в вечерней школе. Москва.
3. Байсалов Дж.У. (1986) Система факультативных занятий в вечерней школе как условие формирования у взрослых готовности к послешкольному образованию: пед. илимд. канд. дисс.: 13.00.01. Москва, 195.
4. Байсалов Дж.У. (1989) Мектептин математика курсунун окуучуларды кесипке багыттоочу мүмкүнчүлүктөрү. Фрунзе.
5. Байсалов Дж.У. жана авт. (1996) Алгебраические уравнения и системы уравнения. Бишкек.
6. Байсалов Дж.У. (1997) Модульное обучение в профессионально-педагогической подготовке студентов. Бишкек: КГНУ, 124.
7. Байсалов Дж.У. (1998) Научно-методические основы создания и использования модульного обучения в методической подготовке студентов-математиков в педвузе: пед. илимд. д-ру ... дисс.:13.00.02. Алматы, Алматинский гос. унив-т, 309.
8. Байсалов Дж.У. жана авт. (2000) Мектеп математикасынын илимий негиздери курсун окутууга карата методикалык сунуштар (I чодулдук негизде). Бишкек.
9. Байсалов Дж.У. (2013) Технологии дистанционного обучения в высших учебных заведениях: окуу колдонмо. Бишкек, 292.
10. Байсалов Дж.У., Келдибекова А.О. (2014) Подготовка учителя математики к профориентации со школьниками: монография. Ош: «Билим», 250.
11. Байсалов Дж.У., Келдибекова А.О. (2017) Опыт работы школы олимпийского резерва по математике: окуу-усулдук колдонмо. Ош: «Билим», 103.
12. Байсалов Дж.У., Келдибекова А.О. (2018) Методические приемы решения олимпиадных задач по математике: окуу-усулдук колдонмо. Ош: «Book-дизайн», 114.
13. Келдибекова А.О., Байсалов Д.У. (2019 а) Республиканские олимпиады школьников в кыргызстане: принципы, особенности, инновации, итоги. Современные наукоемкие технологии, 4, 118-128.
14. Келдибекова А.О., Байсалов Д.У. (2020) Метод математической индукции в олимпиадных задачах по математике // Ош мамлекеттик университетинин Жарчысы, 1-4, 120-125. EDN: CHUVHK
15. Шодиев М.С., Байсалов Дж.У. (2015) Вопросы нравственного воспитания в контексте историко-математического обучения на примере школ Республики Таджикистан. Душанбе, 172.

16. Abylkasymova A., Mubarakov A., Yerkisheva Z., Turganbayeva Z., Baysalov Z. (2020) Assessment of financial literacy formation methods in mathematics education: Financial computation // *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 15(16). 49–67.
17. Atemova, H.T., Baysalov, Z.U., Takibayev, M.A., Mendiculova, Z.A., Kuralbayeva, A.A. (2014) Formation of competence of future specialists culturologists and turcologists on the condition of pedagogical education in Kazakhstan // *Life Science Journal*, 11 (spec. issue 3), 131–135.
18. Keldibekova, A.O., Baisalov, J.U. (2019 b) Effectiveness of the system of preparation for mathematical olympiads in the schools of Kyrgyzstan // *Espacios*, 40 (29), 1–17.